

MOGUĆNOSTI ZA NAPREDOVANJE TEŽE I TEŠKO MENTALNO HENDIKEPIRANIH

Dr. Walter Strassmeier

Institut za specijalnu edukaciju
Univerzitet Munchen

Prethodno saopćenje
UDK: 376.4

U posljednjih 10 godina stručnjaci u području specijalnog obrazovanja ulažu pojačane napore da omoguće napredovanje populaciji hendikepirane djece, kojima je do tada posvećivana dobronamjerna pažnja i ništa više od toga: to su teže i teško mentalno hendikepirani.

Neke su terapijske tehnike razvijene: osnovna stimulacija, osnovna aktivacija, vještine samopomoći, pokretljivost i vještine komunikacije.

No ne postoji niti jedno egzaktno istraživanje grupnih efekata, mogućnosti te djece da se uključe u aktivnosti ostale retardirane djece, poteškoća s kojima se susreće osoblje ili o utjecaju interdisciplinarnog timskog rada.

Zbog toga je Institut za specijalno obrazovanje Univerziteta u Munchenu, Katedra "Obrazovanje mentalno retardiranih" (prof. dr. Otto Speck) započeo široko razgranat istraživački projekt da bi evaluirao praksu podučavanja teže i teško hendikepiranih u 1986. god.

Nosilac projekta pod nazivom LOGESCH je "Stiftung für Bildung und Behindertenforderung".

1. CILJEVI

Projekt se sastoji od dva glavna dijela:

— želimo prikupiti informacije kako teže i teško hendikepirani učenici napreduju u školama

— želimo evaluirati tri organizacijske strukture podučavanja tih učenika

- razredi u kojima se nalaze samo teže mentalno hendikepirani (S – razredi)

- razredi u kojima se nalaze umjereno hendikepirani, a u kojima je pokušana integracija jednog ili dvoje teže mentalno retardiranih (integrirani /I/ razredi)

- kooperativni oblik podučavanja te djece: dva ili tri razreda tvore podučavanu grupu s varirajućim podgrupama, u što je uključeno i timsko podučavanje.

2. POSTUPAK

Prvi dio:

Svim institucijama u Bavarskoj poslan je upitnik od 108 pitanja za svakog učenika i upitnik koji je služio za provjeru strukture škole.

Namjera nam je bila da opišemo glavne probleme (sve do strukture razreda) i kompetencije, deficite i problematična ponašanja svakog učenika u razredu.

Glavne hipoteze su nam bile: u Bavarskoj postoji značajna razlika u definiranju teže i teško mentalno hendikepiranih. Frekvencija te djece u različitim tipovima škola (državne škole u velikim institucijama za hendikepirane) značajno varira. Vrijeme koje nastavnik može provesti u radu s pojedinim učenikom je različito u S– razredima i I– razredima.

Uzorak:

N = 5129 muški = 2879 ženske = 2139
u rasponu od 3 do 25 godina.

Dijagnoze:

Sindrom Down	N = 982
Cerebralna paraliza	N = 1080
Autizam	N = 318
Mentalna retardiranost s nepoznatom etiologijom	N = 2135
senzorna oštećenja	N = 796
djeca u kući	N = 1299

Drugi dio:

U 8 "model–škola" inicirali smo aktivno istraživanje promjenom socijalne i organizacijske strukture:

– Dva ili tri razreda su nekoliko puta na dan intenzivno surađivala osnivanjem velike grupe (uključujući i teže mentalno retardirane)

– podgrupe su radile u skladu s različitim potrebama specijalnog obrazovanja ili u skladu s interesima učenika (otvoreno obrazovanje)

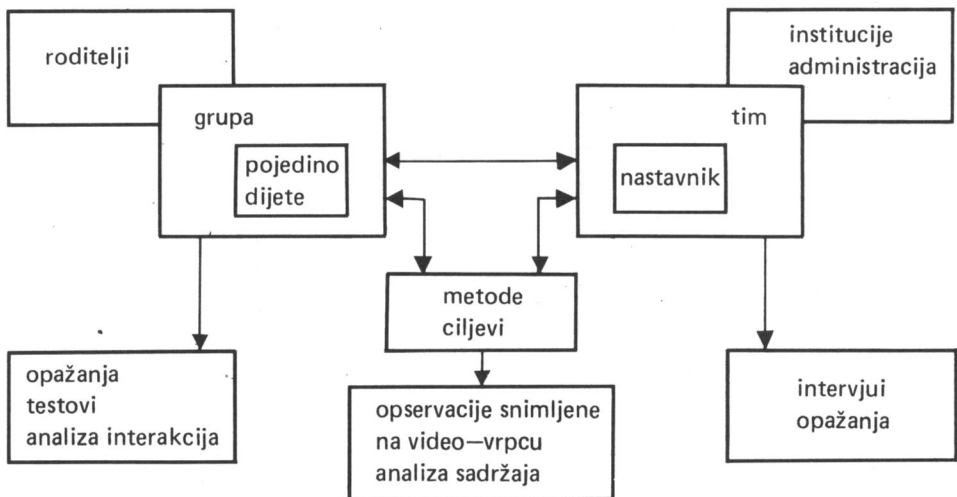
– prostorije su reorganizirane tako da je od nekoliko malih soba stvorena veća prostorija s nišama za učenje

– nastavnici su izvršavali i evaluirali nastavu (timsko podučavanje).

Svaka škola ima nastavnika koji koordinira pokušaje. Tih 8 specijalnih nastavnika rade zajedno s tri člana istraživačke grupe. Podaci se sakupljaju putem opservacija snimljenih na video–vrpcu, što radi 16 studenata, a grupa istraživača analizira sakupljene informacije.

Rezultati će biti upotpunjeni rezultatima intervjua i upitnika za koje se očekuje da će biti objavljeni u prosincu 1988.

Pokušavamo opisati sve za i protiv u integraciji te teže i teško hendikepirane djece u gore spomenutim oblicima u ekološkom kontekstu:

Dodatak: Popis kompetencija za mentalnu retardaciju (CLMR)

MOTORNA skala

1. Drži predmet
2. Ispušta predmet
3. Sjedi u normalnoj stolici bez oslonca
4. Ustaje iz ležećeg položaja
5. Okreće se iz položaja na leđima u potrbušni položaj i obrnuto
6. Kreće se okretanjem ili
7. Hoda uz podršku (pomoć)
8. Hoda bez pomoći
9. Spretno upotrebljava jednu ruku
10. Penje se i silazi po stepenicama bez pomoći
11. Koordinira obje ruke (odmotava, zamotava ...)
12. Zaključava ključem
13. Vozi bicikl
14. Kačka ili plete

Skala PERCEPCIJE

15. Reagira na dodir
16. Reagira na zvukove
17. Prati predmete u pokretu
18. Gleda ljude ili predmete na udaljenosti od 3 metra
19. Prepoznaje detalje na slikama
20. Sparuje 4 obojena čepa s predmetima istih boja
21. Identificira glas tri životinje
22. Identificira zvuk 5 tehničkih predmeta
23. Identificira 5 poznatih predmeta samo pipanjem
24. Otkriva jednu od 5 međusobno ispresjecanih crta
25. Jede kašu

Skala SAMOPOMOĆI

26. Prisutno je sisanje i gutanje
27. Jede krutu hranu
28. Rukama stavlja hranu u usta
29. Sam se hrani žlicom
30. Pomaže pri oblačenju
31. Sam skida sokne
32. Sam oblači košulju ili pulover
33. Jede vilicom i nožem
34. Zakopčava dugmad srednje veličine
35. Veže cipele

TOALET skala

36. Kada se redovito dovodi u WC, čisto je
37. Pita da ga se odvede na WC
38. Pere i briše ruke
39. Sam se o sebi brine u potpunosti na WC-u
40. Bez pomoći se kupava i tušira
41. Koristi javni WC

PRAGMATIČKA skala

42. Pronalazi tri sobe
43. Tri lika izrezuje škarama (kvadrat, krug, zvijezda)
44. Govori svoje ime i prezime
45. Pomaže u kućanstvu (briše suđe...)
46. Zabija čavalo u komad drvca
47. Zna mentalnu dob (u godinama)
48. Zna da je vrijednost papirnate novčanice veća od vrijednosti kovanice
49. Kupuje na kiosku ili automatu
50. Zna koliko je sati (u satima)
51. Odlazi na autobusnu stanicu
52. Sistematski pokazuje ostvarenja u nekom određenom hobiju
53. Sam priprema jednostavan obrok

AKADEMSKA skala

54. Slaže predmete po veličini ili boji
55. Prikuplja informacije iz slika
56. Komentira slike u knjigama
57. Prepoznaje simbole
58. Broji do pet, daje količine do pet
59. Prepisuje riječi od 4 slova
60. Zbraja i oduzima brojeve do 5
61. Shvaća jednostavne rečenice
62. Zbraja i oduzima brojeve do 20
63. Bez pomoći piše kratke rečenice ili poruke

GOVORNA skala

64. Reagira na svoje ime
65. Proizvodi zvukove
66. Komunicira gestama, mimikom ili zvukovima
67. Reagira na jednostavne zapovijedi
68. Pokazuje četiri dijela na tijelu: nos, usta, ruku, nogu, itd...
69. Govori rečenicama od jedne riječi
70. Govori rečenicama od dvije riječi
71. Shvaća (razumije) kratke priče
72. Komunicira sistemom znakova (Bliss)
73. Razumije indirektna naredbe ("Propuh je" umjesto: "Zatvori vrata")
74. Upotrebljava glavne i sporedne rečenice

SOCIJALNA skala

75. Reagira kad mu se obrati glasom
76. Na pitanje govori o svojim potrebama
77. Samostalno govori o svojim potrebama
78. Sudjeluje u grupnim igrama
79. Kontaktira s nepoznatim osobama
80. Kada je samostalan u pojedinoj vještini, odbija pomoć
81. Govori o iskustvima
82. Prihvaća pravila u igrama za stolom i u kartanju
83. Opaža raspoloženja i osjećaje drugih osoba
84. Brani drugu osobu
85. Predlaže uloge u konfliktnim situacijama

Skala PROBLEMA

86. Neimpulzivan je i apatičan
87. Pokazuje stereotipna ponašanja
88. Ima epileptičke napade
89. Naglo je promjenljivog ponašanja
90. Ima iznenadne napade bijesa
91. Kada je frustriran, pokazuje bijes
92. Vrlo je hiperaktivan
93. Pokazuje autistično ponašanje
94. Debeo je i ekstremno pretežak
95. Vrlo često bježi
96. Uništava predmete
97. Pokazuje samoosiguravajuće ponašanje
98. Osigurava ostalu djecu